

Programmaschema BA Taalwetenschap

traject Taal & Cognitie

2° jaar:

semester	Cursusnaam	ECTS	Niveau
I	Semantiek I	5	100
I	Neurolinguïstiek	5	200
I	Taalverwerving	5	200
I	Spraak en synthese	5	200
I	Syntaxis II	5	300
I	Wetenschapsfilosofie	5	200
	Totaal ects 1e semester	30	
II	Trajectgebonden keuzeruimte*	15	200-300
II	Fonologie II	5	300
II	Semantiek II	5	200
II	Werkgroep taal & cognitie	5	400
	Totaal ects 2e semester	30	

In de trajectgebonden keuzeruimte volgt de student een aantal cursussen die aan het traject gerelateerd zijn, van totaal 15 ects. Indien hij in de propedeuse nog niet Psycholinguïstiek of Experimentele fonetiek heeft gevolgd, doet hij dit hier alsnog. Anders kan hij een cursus uit één van de andere trajecten of andere opleidingen volgen die aansluiten bij Taal & Cognitie. Gedacht kan worden aan Werkgroep Veldwerk, Taaltypologie, Semantiek III. De keuze behoeft goedkeuring van de examencommissie vooraf.

3° jaar:

semester	Cursusnaam	ECTS	Niveau
I	Werkgroep klank & klankstructuur	5	400
I	Werkgroep vorm & betekenis	5	400
I	Practicum psycholinguïstiek	5	300
I	Keuzeruimte	15	100-300
	Totaal ects 1e semester	30	
II	Werkgroep taal- en spraaktechnologie	5	400
II	Keuzeruimte	15	100-300
II	BA-eindwerkstuk	10	400
	Totaal ects 2e semester	30	

Cursusbeschrijvingen

Tweede jaar

Semantiek I

Van oudsher speelt de logica een belangrijke rol in de taalkunde. Met name geldt dat voor de theorie van de grammatica, voor de betekenisleer en voor de retorica. Vanuit een historisch-

filosofisch perspectief maakt de student kennis met twee eenvoudige logica's: Aristoteles' syllogistiek en de klassieke voegwoordenlogica zoals deze in de 20e eeuw heeft vorm gekregen. Met behulp van de twee bekendste instrumenten om de voegwoordenlogica vast te leggen - de methode van de waarheidstabellen en de methode van de natuurlijke deducties - zullen vervolgens twee alternatieven voor de klassieke voegwoordenlogica worden geformuleerd. Aan de orde komen noties als logisch gevolg en consistentie, onderwerpen als formele talen vs. natuurlijke talen, en vragen als: indien er meer logica's bestaan, zijn die dan allemaal even goed?

Leerdoelen:

- De studenten verwerven basiskennis over logica en raken vertrouwd met formele redeneerwijzen.

Neurolinguïstiek

Dit is een inleidende serie colleges over de representatie en de verwerking van taal in de hersenen, waarin de volgende onderwerpen worden behandeld: neuroanatomie, neurocognitieve methodieken (i.h.b. EEG/ERP, fMRI), afasie, taalstoornissen bij kinderen, en eventueel tweetaligheid en gebarentaal.

De opzet van dit college is als volgt: na een inleidings- en overzichtscollege volgen een aantal colleges over neuroanatomie (structuur van de hersenen en werkwijze van neuronen) en methodiek in de neurolinguïstiek (zoals *electro-encefalografie*, EEG, en *event-related brain potentials*, ERP, *functional magnetic resonance imaging*, fMRI, en neuropsychologisch onderzoek van afasiepatiënten). Daarna volgen dan colleges over verschillende stoornissen van taalverwerking, bv. stoornissen van het spreken zoals anomie en categoriespecifieke semantische stoornissen, stoornissen van taalbegrip, stoornissen bij het schrijven (dysgrafie) en leesstoornissen zoals verworven en ontwikkelingsdyslexie. Optioneel volgen colleges over (stoornissen bij) meertaligheid en gebarentaal. De toetsing bestaat uit een schriftelijk tentamen aan het einde.

Leerdoelen:

- Studenten verwerven kennis over de relatie van de hersenen met taal.
- Studenten maken kennis met experimentele methoden in de neurolinguïstiek.
- Studenten leren de samenhang tussen beschadigingen van de hersenen en de meest bekende vormen van afasie.

Taalverwerving

Dit college biedt een inleiding tot kindertaalverwerving. Baby's verwerven hun moedertaal door de omgevingstaal te analyseren en stap voor stap hun eigen taalproductie - en taalperceptie - aan te passen aan die omgevingstaal. Aspecten van de verwerving van fonologie (klankstructuur),

morfologie (woordstructuur), syntaxis (zinsstructuur) en semantiek (betekenisstructuur) worden geïntroduceerd aan de hand van literatuur in combinatie met praktijkstudies. In de colleges wordt studenten geleerd om kindertaaldata te vinden in de online dataverzamelingen CHILDES en PHON. In kleine groepen wordt het babylab bezocht om studenten een idee te geven over experimenteel kindertaalonderzoek in de praktijk. Tenslotte wordt ook aandacht besteed aan de rol van het taalaanbod en de relatie tussen taaltheorie en kindertaaldata.

Leerdoelen:

- Inzicht verwerven in het basale proces van de eerste taalverwerving.
- Leren omgaan met kindertaalgegevens.
- Vanuit een theoretisch perspectief kindertaalgegevens kunnen categoriseren.
- Hypotheses op kunnen stellen over de stappen die in de ontwikkeling gezet zouden kunnen worden.
- Een basaal idee kunnen vormen hoe dergelijke hypothesen getoetst zouden kunnen worden.

Spraak & Synthese

In dit practicum wordt ervaring opgedaan met de meest relevante methoden en technieken in het hedendaagse experimenteel Fonetische onderzoek. Eerst wordt geoefend met diverse opnameapparatuur, zodat de cursist in staat is kwalitatief goede geluidsopnamen te maken. Vervolgens komt de nadruk van de opdrachten op het gebruik van het programma Praat te liggen. Gedurende de cursus komen ook de geavanceerde mogelijkheden van Praat aan bod, zoals de manipulatie van spraaksignalen en het gebruik van scripts. Tenslotte wordt geoefend met E-Prime, een ontwikkelomgeving voor cognitieve experimenten, en met Internet survey technieken.

Leerdoelen:

- Studenten verwerven kennis om zelfstandig om te kunnen gaan met de in de experimentele fonetiek gebruikte apparatuur en programmatuur.
- Studenten verwerven kennis van inzicht in de werking van apparatuur en programmatuur, zodat deze op een creatieve maar wetenschappelijk verantwoorde wijze kan worden toegepast.

Syntaxis II

In het eerste deel van dit college worden de uitgangspunten van de generatieve syntaxis behandeld. Aan de hand van verschillende syntactische verschijnselen (o.a. verplaatsingen) zullen de studenten bekend gemaakt worden met X-bar theorie, casustheorie, localiteit en andere

kernbegrippen binnen generatieve syntaxis. In het tweede deel van het college leggen wij de nadruk op argumentatie, bijvoorbeeld de vraag wat als doorslaggevend bewijs voor een bepaalde stelling kan worden beschouwd. Studenten zullen leren om oorspronkelijke artikelen te lezen.

Leerdoelen:

- Studenten verwerven kennis over de basis van generatieve syntaxis.
- Studenten verwerven kennis over de basis van argumentatie.

Wetenschapsfilosofie

In een reeks van hoorcolleges worden eerste enkele algemene thema's uit de wetenschapsfilosofie besproken, wordt vervolgens ingegaan op de eigen aard van de geesteswetenschappen, en komen uiteindelijk verschillende stromingen binnen de geesteswetenschappen vanuit filosofisch oogpunt aan bod--denk hierbij aan structuralisme, kritische theorie, hermeneutiek en postmodernisme.

Leerdoelen:

- inzicht in de aard van wetenschap in het algemeen en van de geesteswetenschappen in het bijzonder,
- kennis van de belangrijkste stromingen die in de debatten over de geesteswetenschappen een rol spelen of gespeeld hebben.

Fonologie II

In dit college worden de begrippen die geïntroduceerd zijn in Fonologie I nader uitgewerkt. We gaan dieper in op de verschillende theoretische visies op klankstructuur, lettergreepstructuur en klemtoon. Het voor de fonologie belangrijke begrip 'gemarkeerdheid' wordt geïntroduceerd, en we gaan in op de rol van gemarkeerdheid in fonologische processen, in leenwoordfonologie, taalverandering en taalontwikkeling. In dit college wordt ook de Optimaliteitstheorie geïntroduceerd, waarin het begrip gemarkeerdheid een theoretische primitieve is. Net als bij Fonologie I worden fonologische processen en de verklarende theorieën geïllustreerd met voorbeelden uit allerlei talen. Kennis wordt in de praktijk gebracht door het maken van fonologische oefeningen.

Leerdoelen:

- Studenten kunnen een gedetailleerde fonologische analyse maken.
- Studenten weten wat gemarkeerdheid inhoudt en ze kunnen aan de hand hiervan hypothesen opstellen over fonologische processen in de synchrone fonologie, leenfonologie, taalverandering en taalontwikkeling.

- Studenten hebben inzicht in de beginselen van de Optimaliteitstheorie en kunnen een analyse binnen dit kader interpreteren.

Semantiek II

Taal verwijst, en kan daar niks aan doen. Betekenis komt tot stand buiten afspraken of instructie om. Van de meeste woorden weten we nauwelijks wat ze betekenen maar we hebben doorgaans geen enkele moeite om zinnen of teksten te begrijpen. Dit college stelt de vraag hoe natuurlijke taal erin slaagt over iets anders dan zichzelf te gaan. We proberen een vinger te krijgen achter de structuren en processen die het verwijzend karakter van taal bepalen: predicatie, kwantificatie en modificatie. Hierbij proberen we te achterhalen hoe en in welke mate betekenis van taal samenhangt met de vorm van taal. De nadruk ligt op het bepalen van de formele eigenschappen van betekenis, indachtig Frege's stelling: woorden verwijzen alleen in zinsverband. Deze formele eigenschappen van betekenis zijn met name van belang voor het inzicht in taalleerprocessen, voor taalvergelijking en voor computationele modellen van taal.

Leerdoelen:

- Studenten hebben inzicht in de semantische mechanismen van natuurlijke taal.
- Studenten kunnen omgaan met formele beschrijvingen van betekenis.

Werkgroep taal & cognitie

In deze werkgroep worden studenten in aanraking gebracht met het uitvoeren van experimenteel psycholinguïstisch onderzoek. Aan de hand van verschillende voorbeelden leren studenten hoe men binnen de psycholinguïstiek zelf een experiment opzet (met behulp van E-prime software), uitvoert (werven en testen van proefpersonen, inclusief ethische aspecten) en data analyseert (met behulp van de SPSS software). Voorbeelden van onderzoeken worden besproken (lexicale beslissing; priming; plaatje-woord interferentie) en studenten voeren zelf kleine proefjes uit (opdrachten). Op basis van een zelf uitgevoerd experiment schrijven de studenten een verslag.

Leerdoelen:

- Studenten verwerven kennis over verschillende experimentele paradigma's binnen de psycholinguïstiek en de valkuilen.
- Studenten leren omgaan met tools (software) voor de opzet van experimenten (b.v. E-prime) en de analyse van experimentele data (b.v. SPSS).
- Studenten verwerven hands-on ervaring met het uitvoeren van experimenten, beginnend bij het bedenken van een vraagstelling en het formuleren van een hypothese, en eindigend met de data-analyse en interpretatie van de resultaten.

Derde jaar

Werkgroep klank & klankstructuur

In deze werkgroep wordt een onderwerp uit de fonetiek of de fonologie aangepakt. Het onderwerp is telkens anders en ligt vaak dicht aan tegen het onderzoek waar de docent zelf mee bezig is. Voorbeelden van onderwerpen zijn: de ontwikkeling van lettergreepstructuur in kindertaal, de waarneming van klinkerduur door volwassen luisteraars, en de akoestische kenmerken van /r/ in verschillende Nederlandse dialecten. Het onderwerp wordt in één à twee colleges geïntroduceerd door de docent. Daarna worden er deelonderzoeken gedefinieerd waar studenten individueel of in groepjes aan werken. Studenten werken het onderwerp uit tot een werkstuk, gebaseerd op zelf te verzamelen literatuur en (experimentele) gegevens. Voor het verzamelen van gegevens kan gebruik worden gemaakt van diverse bronnen op internet of er kunnen opnamen gemaakt worden in het fonetisch lab of op locatie. PRAAT wordt gebruikt wanneer akoestische analyses van de gegevens vereist zijn, en voor een eventuele statistische analyse wordt gebruik gemaakt van SPSS. De studenten rapporteren tussentijds over hun bevindingen en het college wordt afgesloten met een eindpresentatie.

Leerdoelen:

- Studenten leren in deze werkgroep wetenschappelijke artikelen op gevorderd niveau te verwerken.
- Ze kunnen een fonologisch of een fonetisch onderzoeksonderwerp definiëren en een onderzoek opzetten.
- Ze weten relevante data te verzamelen en de daartoe vereiste apparatuur te bedienen. Met behulp van software zoals e-prime kunnen ze een experiment opzetten en gegevens kunnen akoestisch worden geanalyseerd in PRAAT. De resultaten kunnen statistisch worden geanalyseerd in SPSS.
- Tenslotte leren studenten mondeling en schriftelijk verslag te leggen van hun onderzoek.

Werkgroep vorm & betekenis

In deze werkgroep wordt een onderwerp of taalkundig verschijnsel aangepakt dat relevant is voor het raakvlak van de syntaxis en de semantiek (ofwel de "syntax-semantics interface"). Tijdens het eerste deel van de werkgroep wordt tijd en aandacht besteed aan belangrijke artikelen over het onderwerp /verschijnsel (recente, zowel als minder recente maar mogelijk "klassieke" artikelen), zodat studenten vertrouwd raken met de problemen en de vragen die daarmee samenhangen, en met de verschillende manieren waarop die problemen en vragen kunnen worden benaderd. De student kiest in het tweede deel van de cursus een taal waarin hij het onderwerp of verschijnsel in kwestie bestudeert. Geeft de door mij gekozen taal een nieuw perspectief op de zaak? Is het

wellicht het geval dat begrip van het onderwerp/verschijnsel leidt tot een beter inzicht in de structuur van de door mij gekozen taal meer in het algemeen? De keus voor een bepaalde taal heeft als consequentie dat de student zich moet verdiepen in die taal, waarbij hij zich niet beperkt tot het onderwerp/verschijnsel van de werkgroep. Uiteindelijk moet iedere student over zijn voortgang rapporteren tijdens college. Hierdoor worden alle studenten blootgesteld aan kwesties die zich rond het onderwerp voordoen in allerlei talen van de wereld. Zo leren ze niet alleen meer van het onderwerp/verschijnsel, maar ook krijgen zij een goed beeld van de diversiteit die we aantreffen onder de talen van de wereld.

Onderwerpen die in de afgelopen jaren aan de orde zijn geweest zijn, zijn onder andere: de syntaxis en semantiek van in-situ vragen, de syntaxis en semantiek van existentiële zinnen, de syntaxis en semantiek van indefiniete nomina, de syntaxis en semantiek van negatief-polaire uitdrukkingen en zgn. “free choice items”.

Leerdoelen:

- Het verwerken van wetenschappelijke artikelen op gevorderd niveau.
- Het definiëren van een onderzoeksonderwerp in de syntaxis-semantiek interface.
- Het opzetten van een onderzoek over een vreemde taal en verslaglegging daarvan.

Practicum psycholinguïstiek

Dit practicum richt zich op de praktische aspecten van experimenteel onderzoek binnen de psycholinguïstiek. Er wordt kennis gemaakt met de meest gebruikte onderzoeksmethoden en experimentele paradigma's binnen deze discipline zoals: woorden en afbeeldingen benoemen, lexicale beslissingen, categorisatietaken en (semantische en morfo-/fonologische) priming. De student zal leren onafhankelijk een psycholinguïstisch experiment te ontwerpen, uit te voeren en te analyseren. Er wordt nadruk gelegd op de volgende aspecten: experimenteel design (selectie van stimuli, randomisatie en counterbalancing), data verkrijgen door middel van het software programma “E-prime 2.0” (+apparatuur), data analyse met behulp van de programma's “E-DataAid” en “SPSS” and het rapporteren van verkregen resultaten.

Leerdoelen:

- Kennis van de meest voorkomende onderzoeksmethoden, paradigma's, terminologieën en methodologieën in de psycholinguïstiek.
- Het onafhankelijk opzetten, uitvoeren en analyseren van psycholinguïstisch onderzoek.
- Kennis van de programma's “E-prime 2.0” (inclusief E-Basic scripting) en statistische analyseprogramma's als mede het gebruik van veelgebruikte hardware (zoals een voice-key).

Werkgroep taal- en spraaktechnologie

Studenten en docenten werken samen in het onderzoeken van vragen en problemen rond de verwerking van taal en spraak op computers. De thema's zijn direct gerelateerd aan lopend fonetisch en computationeel onderzoek en de daarbij gehanteerde modellen. De studenten leren doelgericht experimenteel onderzoek te doen en de resultaten ervan te modelleren.

Leerdoelen:

- Het verwerken van wetenschappelijke artikelen op gevorderd niveau.
- Het definiëren van een onderzoeksonderwerp.
- Het opzetten en verslagleggen van dat onderzoek.